

בענין הרדמה בשעת המילה

נדרשתי לחוות דעתי להלכה ולמעשה בדין גר הבא להתגייר אם מותר להרדימו בסם לפני שימולו אותו לבל ירגיש בצער המילה, וכן איש יהודי שלא נימול בהיותו קטן מאיזה סבה, אם מותר להרדימו בסם לפני המילה.

(א) לכאורה היה נראה לדון להחמיר לפי מה דקי"ל באו"ח (סי' ס' ס"ד) שמצות צריכות כוונה לצאת בעשיית אותה מצוה, והישן אינו יכול לכוין למצוה. וכיו"ב אמרו ביבמות (נ"ד ע"א), אמר רב יהודה ישן לא קנה ביבמתו, מ"ט אמר קרא יבמה יבא עליה, עד דמכוין לשם ביאה. והתניא בין ער בין ישן וכו', הב"ע במתנמים. (ורש"י פי' ברה"ע דה"ט דישן לא קנה, משום דלאו בר דעת הוא ואין קנינו קנין. אך התוס' שם דחו טעמו בזה דהא קטן לאו בר דעת הוא ואפ"ה אצטריך קרא למעוטיה, אלא ה"ט משום דלא אכוין לביאה כלל. וכ"כ הרשב"א והריטב"א והמאירי שם.) וה"נ כיון דלאו בר כוונה למצות מילה הוא, לא אריך למעבד הכי. ברם כד דייקנן פורתא חזינן דלא שמה מתייא, דשאני התם שמעשה הביאה צ"ל ע"י גוף היבם עצמו והואיל וישן הוא ואינו מכוין לשום ביאה כלל לא מהני לקנות ביבמתו. אבל כאן הרי אין מעשה המילה צ"ל ע"י הנימול עצמו, אלא ע"י אדם אחר, ומכיון שהמוהל מכוין במעשה המילה לשם המצוה סגי בהכי. ואפילו את"ל שהמוהל צריך להיות שלוחו של הנימול (כשהוא גדול ובר שליחות), אין שליחותו נפסקת גם בעת שינת הנימול, וכדאשכחן בגיטין (ע' ע"ב), גבי מי שאמר כתבו גט לאשתי ואחוזו קורדיקוס, ר' יוחנן אמר אין כותבין הגט אלא לכשישתפה, וריש לקיש אמר כותבין גט לאלתר, ריו"ח מדמי ליה לשוטה, ר"ל מדמי ליה לישן. וריו"ח אמר לך ישן אינו מחוסר מעשה (להתעורר משינתו), האי מחוסר מעשה (שצריך רפואה בשרא סומקא אגומרי, רש"י). ור"ל אמר לך שוטה לא סמי בידן, האי סמי בידן. והרי לדעת התוס' (גיטין ט' ע"ב וכו"ב ע"ב) ועוד ראשונים, בעינן שליחות לכתובת הגט, ובשור"ת תה"ד (סי' רכ"ח) כ' שכן הוא דעת הרמב"ם. וע"ע בס' גט פשוט ובפרי חדש ובביאורי הגר"א אה"ע (ר"ס ק"כ וקכ"ג), ואפ"ה פשיטא לן אליבא דכ"ע שאין השליחות נפסקת ע"י שינת הבעל בעת כתיבת הגט, וממשיכה להיות

בתוקף גם בעת שינת הבעל, וקרינן ביה בסופר שלוחו כמותו, כיון שהשליח ער ובר דעת וכוונה, והבעל אינו מחוסר מעשה להתעורר משינתו, וה"נ הכא כיון שהמוהל מכיון למול לשם מצות מילה אע"פ שהנימול ישן שפיר דמי. ואין לחלק בין שינה טבעית לשינה שע"י סם־הרדמה, דבכולהו אזלינן בתר טעמא שאינו מחוסר מעשה להתעורר, וכיו"ב כ' בבית שמואל אה"ע (סי' קכ"א סק"ב): אם צוה לכתוב גט ואח"כ נעשה שכור, מותר לסופר לכתוב הגט בעת שכרותו, דהא לריר'ח ישן שאינו מחוסר מעשה שפיר דמי, וה"נ שכור אינו מחוסר מעשה. ע"ש. ואמנם ראיתי להגאון ערוך השלחן (שם סק"ח) שכ' לחמוה על הב"ש בזה, דהא כששתה יותר מרביעית עד שנשתכר אינו מועיל לו לא דרך ולא שינה, וכמ"ש בעירובין (ס"ד ע"ב) שכל שכן שדרך טורדתו ושינה משכרתו. ואדרבה מצינו בגמ' (שבת ס"ו ע"ב) שהיו עושים רפואה לשכרות למשוח כפות ידיו בשמן ומלח, וא"כ הו"ל מחוסר מעשה, ולכן חלילה להקל בזה, ואם נתגרשה בגט כזה הו"ל לספק מגורשת. ע"כ. ובמחכ"ת לא צדק בזה, והאמת יורה דרכו כדברי הבית שמואל, כי הדבר פשוט שלא הצריכו רפואה ע"י סיכת שמן ומלח לשכור, אלא כדי לעוררו מיד בתוך זמן שכרותו, אבל גם בלעדי כל תרופה ע"י שהיה ארוכה מתעורר משכרותו וסר יינו מעליו, וכן ע"י שינה מרובה במדה מספקת יתפכח משכרותו ופג תוקף יינו, כמו שהחוש יעיד על כך. וכן מבואר בד' הרמב"ם (פ"א מה' ביאת מקדש ה"ה) דז"ל: „שתה כדי רביעית יין בלבד, והיה בה מים כל שהוא, או שישן מעט, או הלך כדי מיל, כבר עבר היין ומותר לעבוד, אבל אם שתה יותר מרביעית אפי' מזוג, שינת מעט או הדרך מוסיפין בשכרותו, אלא ישהה לפי השכרות עד שלא ישאר משכרותו שום דבר שבעולם". וכתב מרן הכ"מ, דקדק רבינו לכתוב „שינה מעט", כלומר, שאילו שינה הרבה מפיגה את היין. עכ"ל. הא קמן ששהיה ארוכה או שינה מרובה מפיגה את השכרות, וכ"כ המג"א (סי' צ"ט סק"ד) והאחרונים שם לענין תפלה. וא"כ שוב הו"ל אינו מחוסר מעשה, אלא מחוסר זמן הוא, וזמן ממילא קא אתי. וע' בטוש"ע א"ח (סי' שכ"ח סמ"א): „מי שנשתכר שרפואתו לסוך כפות ידיו ורגליו בשמן ומלח מותר לטוכם בשבת". וכ' הט"ז ס"ק כ"ז דה"ט מפני שאין זה רפואה. (וע"ע בא"ר ותהלה לדוד שם. דיו"ק) והוא הדין להרדמה ע"י סם. וע' בשו"ת הרדב"ז ח"ב (בלשונות הרמב"ם, סימן קכ"ה).

ב) ועינא דשפיר חזי למרן הב"י באה"ע (סי' קל"ח), שהביא מ"ש הר"ן (בגיטין ע"ח ע"א) דה"ט דמתני' שאם נתן הגט בידה והיא ישנה שאינו גט, משום דבעינן שיהיה במקום המשתמר, וכשהיא ישנה לא מנטר, ולפ"ז אין ספק שאם נתנו לשליח קבלה שלה בשעה שהיא ישנה מגורשת. וכ' הב"י, ונראה

שגם לדעת הרא"ש שפירש דה"ט דישנה לית בה דעת כלל, מ"מ בשליח קבלה הרי ידו כידה וכיון שיש לו דעת מגורשת, ועל כרחק י"ל כן לכ"ע, שאל"כ לא היה לנו להכשיר שליח קבלה אא"כ ידענו שהיתה ניעורה בעת קבלת הגט ע"י שלוחה, ואם אין הבעל במקום האשה דבר שא"א לעמוד עליו הוא, וסתם שליח קבלה כשאין הבעל והאשה במקום אחד. ע"ש. וכ"כ בשו"ת הרדב"ז ח"ד (סי' רט"ו). ע"ש. וה"ג בנ"ד שהמוהל הוא שליח של הנימול אין כל מקום לעכב ביצוע שליחותו בגלל שהמשלח ישן, כיון שאינו מחוסר מעשה להתעורר. וכנ"ל. ואין לחלק בין כשהדבר נעשה גם בעל כרחו, כי התם, דהאשה מתגרשת גם שלא ברצונה, למצות הנעשים ברצון העושה, וכמו שהוכחנו מההיא דגיטין (ע' ע"ב) בדין כתיבת הגט ע"י שליח הבעל בעת שהבעל ישן. וע"ע בסנהדרין (מ"ז ע"א), אמר עולא א"ר יוחנן, אכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו וחזר בו הואיל ונדחה ידחה, וא"ר ירמיה אריו"ח אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה הואיל ונדחה ידחה. וצריכא, דאי אשמועינן קמייתא משום דאיהו דחה גפשיה בידים אבל האי דממילא קא דחי „אימא כישן דמי" וכו'. וכתבו התוס', לא לגמרי כישן דמי, דהא ישן חזי אפי' בשעת שינתו, כדתנן (גיטין כ"ח ע"א) השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים, ולא חיישינן שמא ישן הוא בשעת הקרבה. ע"ש. הרי למדנו שאפשר להקריב הקרבן בשעת שינת בעליו, אע"ג דכתיב יקריב אותו לרצונו לפני ה', אעפ"כ שלוחו כמותו, והן אמת שבחי' רבינו יונה (סנהדרין מ"ז ע"א) דחה ראית התוס', „דאיכא לאוקמה בשעה שאין דרך בנ"א לישון". ע"כ. (וע"ע בשו"ת הרדב"ז ח"ד (סי' רט"ו) שכ', ואם זרק לה גט בחצרה ביום, והיא בצד חצרה המשתמרת לדעתה, אבל לא ידענו אם ישנה היתה או ניעורה, נ"ל שכיון שרוב בנ"א נעורים ביום, וק"ל רובא וחזקה רובא עדיפא, אם נישאת האשה בגט זה או שהלך בעלה למדינת הים סמכינן להקל בשעה"ד, ומ"ש הרשב"א עד שתביא עדים שהיתה ערה, בלילה איירי, ולא ביום. ע"ש.) מ"מ אשנויי לא סמכינן, והעיקר כד' התוס' שמקריבין אותה גם בשעה שהוא ישן, הואיל ואינו מחוסר מעשה. (וע' מצפה איתן סנהד' מ"ז ע"א). ודון מינה לענין מילה. ואם נפשך לומר, דשאני זבחים דסתמא לשמן קיימי (כמ"ש בזבחים ב' ע"ב) אבל מילה תליא בפלוגתא דתנאי שלדעת ר' יהודה דעכו"ם כשר למול, מילה סתמא לשמה, (ע' תוס' ע"ז כ"ז ע"א), אבל לר' יהודה הנשיא שפוסל עכו"ם למול, י"ל דמילה סתמא לא לשמה. והרמב"ם (רפ"ב מה' מילה) והטוש"ע (ר"ס רס"ד) פסקו שעכו"ם לא ימול כלל. וע' בכ"מ וב"י שם. מ"מ הכא דקאי השליח דהיינו המוהל, ועביד לשם מצוה, ודאי דעדיף טפי מסתמא, וכדאמרינן (חולין ל"א ע"א) : גדה שנאנסה וטבלה,

רב אמר טהורה לביתה ואסורה בתרומה, וריר"ח אמר אף לביתה לא טהרה, מאי נאנסה, אילמא דאנסתה חבירתה והטבילתה, כוונה דחבירתה כוונה מעלייתא היא, ועוד בתרומה נמי אכלה, דתנן החרשת והשוטה והסומא אם יש להן פקחות מתקנות אותן אוכלות בתרומה, א"ר פפא, לר' נתן שנפלה מן הגשר, ולרבנן שירדה להקר. ע"ש. אלמא דכוונת חבירתה שפיר מהניא. וכ"כ בשו"ת מהר"ח אור זרוע (סי' ל"ה), שמהגמ' (חולין ל"א ע"ב) הנ"ל, מוכח, שהלש מצה של מצוה לפסח ולא נתכוון לשם מצוה, ואדם העומד שם מתכוין ששימור זה יהיה לשם מצוה, דמהני, דומיא דטבילה, ול"ד לגט דלא מהני כתיבת חש"ו וגדול עומד ע"ג דשאני התם דכתיב וכתב לה לשמה, שהכותב יכתוב לשמה. ע"כ. וע"ע בת' מהר"ח או"ז (סי' קמ"ג). וע' באור"ח (סי' ת"ס) ובאחרונים שם. ואכמ"ל. וא"כ ה"נ מהני כוונת המוהל לשם מצוה, אע"פ שהנימול ישן ואין לו כוונה כלל בשעה שהוא ישן. (וע' בב"י א"ח (סי' נ"ה) בשם רבו הרב הגדול מהר"י בי רב ז"ל, שאם יש אחד ישן מכלל העשרה, שפיר מצטרף למנין לקדיש וקדושה, דשפיר שריא שכינתא עלייהו. וע"ע בשו"ת זכור לאברהם אביגדור (חאו"ח סי' י"א). ומוכח דישן בכלל מצות הוא. וע"ע בשו"ת מתת ידו ח"א (סי' י"ד), ובשו"ת חיים ושלום ח"א (סי' ב'), ובשדי חמד (מע' י' כלל ל"ד). ואכמ"ל). ומכ"ש שבאמת אנן בדידן קי"ל בטוש"ע (ר"ס רס"ד) שאפי' קטן כשר למול, ומוכח להדיא דלא בעינן שליחות ממש במילה. דהא קטן לא בר שליחות הוא (ב"מ ע"א ע"ב). וע' במנחת חינוך (מצוה ב') שהקשה למה קטן כשר למול דנהי דנימא מילה סתמא לשמה, מ"מ הא מצות צריכות כוונה, ולא גרע מילה משאר כל המצות שצריכות כוונה, וקטן אינו בר כוונה, וא"כ גימא שאין הקטן יכול למול אא"כ גדול עומד על גביו, וי"ל ע"פ מ"ש הטורי אבן (ר"ה כ"ט ע"א) דדוקא במצה ושופר וכיר"ב צריך כוונה, שאין מצה זו או שופר זה מיוחדים דוקא למצוה זו, שאפשר לצאת במצה אחרת או שופר אחר, ועוד שלא נתבטלה המצוה עי"ז, שאף אינו יוצא י"ח עתה עוד יכול לצאת באכילה ושמיעה אחרת, בכה"ג הוא דבעינן כוונה, אבל בקדשים ומילה שהמצוה מיוחדת בגופו, ולאחר מכן אינו יכול לקיים המצוה, א"צ כוונה לצאת. ולפ"ז אף למאי דקי"ל מצות צ"כ, שפיר יכול הקטן למול, שמילה א"צ כוונה. ע"כ. ודפח"ח. וא"כ הדבר פשוט שאפשר למול ע"י הרדמה בסם.

ג) ועינא דשפיר חזי למהר"ח אור זרוע בתשרי (סי' י"א) ש"כ, ובענין המילה, נראה שאין האב חייב למול בנו בידיו, אלא רק להתעסק שיהיה הבן נימול, דומיא דחייב ללמדו תורה ואומנות, וכה"ג בסוכה דכתיב חג הסוכות. תעשה לך, וקי"ל תעשה ולא מן העשוי, וכי לא יאמר לאחר לעשות סוכה.

זכין בתפילין וכי לא יקשרם לו אחר על זרועו וכו', אלא כל הני עיקר מצותם אינה העשייה, אלא שצריכה המילה להיות חתומה בבשרו, וכך ישיבתו בסוכה, ותפילין מונחים על ראשו וזרועו, וה"נ עיקר מצות מילה כן, שאל"כ הא דאמרינן במנחות (מ"ג ע"ב) כיון שנוכר דוד במילה נתיישבה דעתו ואמר עליה שירה, ולמה שמח במילה יותר מראשו וזרועו שקיים בהם מצות תפילין וכו'. עכת"ד, ולפ"ז כיון שהעיקר שתהיה המילה חתומה בבשרו, אין כל קפידא לעשות הדבר ע"י הרדמה בסם וכי"ב. והגאב"ד מפוניבז' בשו"ת זכר יצחק (סי' ה') כתב, יש להסתפק במי שלא נימול והגדיל ונתחייב, אם צריך שיעשה המילה בעצמו בעת פקחותו ככל המצות, ובע"ז (כ"ז ע"א) א"ר יוסי וכי היכן מצינו מילה מה"ת לשמה, ולא פלפלו אם צריכה כוונה ככל המצות, והרי נחלקו אמוראים (בר"ה כ"ח ע"א) בדין כוונה במצות, ועל כרחך חדא מתרתי, או דמילה שאני, שכל עיקרה הוא שיהיה מהול, ולכן אין מקום לכוונה, כי אם למ"ד דבעינן לשמה, או שנאמר דלעולם בעי כוונה רק לא כוונת העושה אלא של המשלה, דדוקא בלשמה העיקר הוא בעושה המצוה, משא"כ בדין הכוונה העיקר הוא במקיים המצוה וסגי בכוונת המשלה. ע"ש. והנה מ"ש שכל עיקר מצות מילה שיהיה מהול, תנא דמסייע ליה הוא המהר"ח או"ז הנ"ל, ובעיקר ספקו, היה לו להעיר דהא ר' יוסי ס"ל (בר"ה כ"ט ע"א) דמצות צריכות כוונה, ובעי שיתכוין שומע ומשמיע, ואילו הכא פשיט"ל שא"צ לשמה במילה, הא קמן דאפי' למ"ד דלא בעינן לשמה במילה, מ"מ מודה שצריך כוונה. ובפסחים (ק"ד ע"ב) גמי דייקנן מדר' יוסי אע"פ שטיבל (טיבול ראשון) בחזרת, מצוה להביא לפניו חזרת וחרוסת, אלמא דמצ"כ, וכ"ת משום היכרא דתינוקות, א"כ מאי „מצוה". ע"ש. אלא שהתוס' (ר"ה כ"א סע"א) דחו, דמ"מ הו"מ לדחויי דמצוה משום היכרא, ומש"ה לא מייתי לה בגמ' ר"ה. וע' ב"ח סי' תע"ה. ודו"ק). אולם בשו"ת תורת חסד מלובלין (תאו"ח סי' מ"ט אות ה') נראה דס"ל דלשמה וכוונה ענין אחד הם, ושאני מילה דיליף לה מקרא המול ימול משא"כ שאר מצות. ע"ש. ואינו מוכרח. ובלא"ה י"ל דהא דמצ"כ הוי רק מדרבנן. וכמ"ש המב"ט בקרית ספר הל' שופר, והובא בשו"ת בית יצחק ח"ב מיו"ד (סי' קס"ח אות ה'). וע"ש. וכן צידד הפמ"ג (א"א סי' ס'). וכ"כ בס' הורה גבר על הוריות (דל"ב א') בשם הרה"ג מהר"ש ליב מכח כמה ראיות. ע"ש. וע"ע בשו"ת תורת חסד (סי' מ"ט אות ז') ובשדי חמד (מע' מ' כלל ס"א). ובמש"כ בס"ד בחזון עובדיה ח"א (סי' כ"ט). ואכמ"ל. [והנה בעיקר דברי המהר"ח או"ז שאין המצוה במילה אלא שיהיה נימול, לכאור תליא באשלי רברבי, כי ביבמות (ע"ב ע"א) א"ר הונא, דבר תורה, משוך (שנמשכה ערלתו וכסתה את העטרה. רש"י) אוכל בתרומה, ומדבריהם גזור

עליו מפני שנראה כערל. וכתבו התוס', ומדבריהם גורו עליו, הוא דאמר (סנהד' מ"ד ע"א) עכן משוך בערלתו היה ומפיק לה מקרא, אסמכתא בעלמא היא. הוא דתניא (שבועות י"ג ע"א): ואת מצותו הפר זה המפר ברית בשר, הכרת תכרת וכו', היינו כשלא מל כלל. ע"כ. והנה בסנהדרין (צ"ט ע"א) כי דבר ה' בזה זה המגלה פנים בתורה, ואת מצותו הפר, זה המפר ברית בשר, הכרת בעוה"ז תכרת בעוה"ב, מכאן א"ר אליעזר המודעי, המחלל את הקדשים והמבזה את המועדות והמפר בריתו של אברהם אבינו והמגלה פנים בתורה וכו' אין לו חלק לעוה"ב. וכתב הרשב"ץ במגן אבות (פ"ג מ"א), המפר בריתו של א"א, פרש"י שלא מל כלל, ורבינו משה פ"י שהוא המושך ערלתו כדי לכסות המילה, ועושה כן לבזות המצוה. ע"כ. וז"ל הרמב"ם (פ"ג מה' מילה ה"ח) כל המפר בריתו של א"א והניח ערלתו,, או משכה" אע"פ שיש בו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעוה"ב. ע"כ. ומקורו טהור מהירושלמי (ר"פ חלק):,, המפר ברית בשר, זה שהוא מושך לו ערלה". וכן פירש רבינו יונה (פ"ג דאבות). ע"ש. נמצא לפ"ד התוס' עיקר המצוה מן התורה במעשה המילה עצמה, ואם חזר ומשך ערלתו לא עשה אלא איסורא דרבנן, שנראה כערל, אבל לפ"ד הרמב"ם וסיעתו עיקר המצוה ג"כ שיהיה גימול במשך כל הזמן, והמושך ערלתו כאילו ביטל מצות מילה, אמנם ראיתי להגאון מהרח"א בס' מקראי קדש (דק"ג ע"א בפ"ו מה' ע"ז), שהקשה על הרמב"ם שסותר עצמו במ"ש (פ"ז מה' תרומות ה"י) כדברי רב הונא הג"ל, דמשוך מדבריהם, למ"ש בפ"ג מה' תשובה שמנה למשוך ערלתו בכלל חייבי כריתות, ואטו כרת דרבנן מי איכא, (גיטין נ"ה ע"ב). ובתוס' (יבמות ע"ב ע"א) כ' ג"כ שהמשוך מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא. ומ"ש בשבועות (י"ג ע"א) דהוי בכרת היינו כשלא מל כלל. עכ"ד. ובס' מעשה רוקח (פ"ג מה' תשובה ה"ו) נדחק לומר שגם הרמב"ם ס"ל כהתוס' דהוי מדבריהם, ולא דהוי מה"ת כלל. ושכן צריך לפרש בד' הרמב"ם (פ"ג מה' מילה) ע"ש. והוא דוחק גדול בד' הרמב"ם. ובשו"ת בן יהודה (סי' צ') כי לתרץ קר התוס' (יבמות ע"ב ע"א) הג"ל, שיש חילוק בין משוך למושך ערלתו, דביבמות (ע"ב ע"א) מירי כשנימול כראוי וע"י שומן העור נמשך וכסה העטרה עד שאינו ניכר שנימול, וכיון שנעשה כן מעצמו נקרא משוך, אך בסנהדרין (מ"ד ע"א) עכן מושך בערלתו היה, היינו כפרש"י שם,, שמשך את עור אמתו תמיד עד שנשתרבב העור וכיסה את ראש הגיד כדי שלא יראה מהול". והו' נקרא מושך בערלתו, ולכן כשהוא כופר בבריתו של א"א, ועושה פעולה כזאת בגופו, ע"ז נאמר הכרת תכרת. ע"ש. וכן י"ל בד' הרמב"ם, וכן ראיתי להגאון האדר"ת בהגהות בני בנימין (פ"ג מה' מילה) שהביא לתרץ כן בשם הרב המאוה"ג מהר"ח נטיונז. ע"ש.

ובלא"ה היה נ"ל לומר דדוקא לענין אכילת תרומה משוך מדרבנן, אבל לענין מצות מילה אה"נ דהוי מדאורייתא. ושר"ר שכן תירץ הגאון הנצי"ב בהרחב דבר (ס"פ לך לך). ע"ש. וע' במשנה למלך (פ"י מה' מלכים ה"ז) בשם מהראנ"ת פר' וארא, שממצות מילה נמשך לאו שלא ימשוך ערלתו מן התורה. ע"ש. וע' בנחל איתן (פ"ג מה' מילה). וי"ל ע"ד. ולמדנו מד' הרמב"ם שהמצוה מה"ת שיהיה ג"כ נימול, ולא רק שמצוה לעשות מעשה המילה. ומכאן יש להעיר למ"ש הגאון מהר"י ענגיל בס' בן פורת (סימן ב אות ד), שלפ"ד הרמב"ם (פ"א מה' מילה ה"ב) שאינו חייב כרת עד שימות והוא ערל במזיד, מוכח שעיקר המצוה מעשה המילה, והקדימה היא רק זריות, משא"כ להראב"ד בהשגות שם שכל יום ויום עומד באיסור כרת, וע"ע בתוס' (מכות יד ע"א), היינו שהמצוה שיהיה נימול תמיד, ואפילו ימול אח"כ, מ"מ בכל רגע שעבר והוא ערל ביטל מצות מילה. ע"ש. ולפי האמור גם הרמב"ם מודה שצריך שיהיה נימול תמיד, אלא במעשה המילה שעשה לאחר מכן נפטר מאיסור כרת. ויש להאריך עוד בדברי הגר"י ענגיל שם ואכ"מ. ודו"ק כי קצתני. ועכ"פ גם לפי הצד השני של הוכר יצחק הנ"ל י"ל שכוונת העושה מועילה במקום הנימול. וכמש"כ לעיל להוכיח מההיא דחולין (לא ע"ב) דכוונה דחבירתה מהניא לדידה, וכ"ש לכוונת העושה בפועל מצות המילה. וכן מצאתי בשו"ת מהרש"ם חלק ו' (סימן פה) שנשאל ג"כ אם מותר להרדים איש הנימול, בסם המיישן, שי"ל כל דאיהו לא מצי עביד לא מצי לשוויי שליח, וכאן אין בידו לעשות המילה כשהוא ישן. והשיב, לפע"ד אין כל חשש בזה, וראיה מגיטין (ע ע"ב) ישן לאו מחוסר מעשה הוא ומותר לכתוב לו גט אע"פ שלכמה פר' בעינן שליחות לכתובת הגט. וע' מחנה אפרים (בפ"ג מה' גירושין הט"ו) שהביא הרבה ראיות דבעינן שליחות בכתובת הגט, והעיר מההיא דגטין (ע ע"ב), ותירץ, וה"ה כאן שיש להקל, ובפרט שלפמ"ש הקצוה"ח דבמצוה שבגופו לא שייכא שליחות כלל, ע"כ שאין המצוה אלא שיהיה נימול, וא"כ פשיטא שאין חשש בזה. ע"כ. והנה עיינתי במחנה אפרים הל' גירושין, וראיתי לו שהוכיח מההיא דגיטין (ע ע"ב) דבשוטה אין כותבין אע"פ שצוה כשהיה בריא, אלמא דמשום שליחות הוא, וכשנשתטה בטלה שליחותו, אבל לד' האומרים דה"ט משום לשמה, כיון ששמעו קולו כשהיה בריא די בכך. ושוב הקשה לאידך גיסא, דאם איתא דבעינן שליחות בכתובת הגט, אמאי בראהו מגוייד או צלוב ורמז לכתוב גט לאשתו יכתבו ויתנו, והא כל מידי דל"מ עביד ל"מ למשווי שליח, וכדאמרינן, הני כהני שלוחי דרחמנא, דאי שלוחי דידן מי איכא מידי דאנן ל"מ עבדי ואינהו מצי עבדי. ותירץ ע"פ מ"ש בקידושין (כג ע"ב) דשאני התם דישאל לאו בני הקרבה כלל, אבל הני דבני כריתות גינהו

שפיר דמי. ושוב הקשה מב"ק (קי ע"א) אם היה זקן או חולה נותנה לכל כהן שירצה, ה"ד אי דל"מ עביד עבודה שלית היכי משוי. ע"ש. ויש להעיר מהתוס' ישנים (עירובין יג ע"א), שהוכיחו באמת שא"צ שליחות לכתובת הגט, משום דמסתמא, וכתב"נ נאמר בכל אדם שיוכל לגרש את אשתו, ואפילו ידיו קטועות. ע"כ. ובשו"ת חקרי לב (חאה"ע ס"ס מו) עמד בחקירה זו שאיך גדם יוכל לצוות לכתוב גט לאשתו, והא כל מידי דל"מ עביד כר. ותיקן דלאו קפדינן בהאי כללא אלא כשא"א מצד הדין, וההיא דב"ק (קי ע"א) משום דזקן וחולה הוו מכלל המומים (בבכורות מא ע"א), ונמצא שפסול מן הדין, הלא"ה לא קפדינן אהאי כללא, ודלא כהמח"א הנ"ל. עש"ב. וכ"כ בשו"ת חכמת שלמה קוועטש (סימן א). וע"ע בשד"ח (מע' כ כלל פז). ולפ"ז עכ"פ בישן לא שייך הך כללא, ובפרט שאינו מחוסר מעשה להתעורר. ועכ"פ למדנו שגם המהרש"ם מסכים הולך שאין כל חשש לעשות המילה ע"י סם הרדמה, וכאמור. וע' בשו"ת בית הלוי (ח"א סי' י, וח"ב סי' מז). ע"ש.

(ד) אולם ראיתי להגאון ר"א פוסק בס' כורת הברית, נחל כרית (סימן רסא אות ד), שכן, מעשה היה בגדול הנימול שרצו הרופאים להשקותו משקה השינה שלא ירגיש בצער המילה, ולא רצה משום, "לפום צערא אגרא", מצד חסידות, ואני אמרתי שגם מצד הדין יש קפידא למול דוקא כשהוא ער, דק"ל מצות צריכות כוונה. ע"כ. ולפמש"כ לעיל אין זה מוכרח כלל, ש"ל שכוונת המוהל לשם מצוה מועילה בזה גם לגבי הנימול, ובפרט שהוא שלוחו. וכמ"ש המהר"ח אור זרוע. וכן מתבאר עוד בחי' הרשב"א (חולין יב ע"א) וז"ל: ורבינו ז"ל אומר שכל דבר שאפשר לעשותו ע"י שליח הויא עמידה על גביו כוונת העושה ומהני מדין שליחות, משא"כ דבר שא"א לעשותו ע"י שליח לא מהני בזה עמידה בן דעת וכו'. ע"ש. וכ"כ כיו"ב הרשב"א בתשרי (סימן כו) בשם ר' יונה. ע"ש. וע' בשו"ת יהודה יעלה אסאד (חאו"ח סימן קנו) ובשו"ת מהרש"ם ח"א (סימן יד). ע"ש. והנה גם לדעת מהר"א פוסק אין הכרח שצריך שירגיש בצער המילה, ונ"מ שאם מרדים רק את האבר, והנימול מכיון לשם מילה, שפיר דמי, דהא דתנן, "לפום צערא אגרא" זהו ממדת חסידות. אולם ראיתי בשו"ת אמרי יושר ח"ב (סימן קמ אות ג), שנשאל, אם מותר למשוך האבר בסם שיצטנן הבשר למען לא ירגיש בצער המילה כ"כ, והשיב, ענין הסם היה ידוע כבר לרבותינו ז"ל מאז, וכמ"ש בב"ק ר"פ החובל שאפשר לקטוע ידו בסם שלא ירגיש צער, ומסתמא גם הסם לצנן הבשר היה ידוע, ואעפ"כ לא מצינו בשום מקום שעשו ע"י סם, וכיון שעד עכשיו לא נהגו בזה ולא ראינו זאת מעולם, לא ראינו בכה"ג הוי ראייה דק"ל לחז"ל שהמילה צריכה להיות ע"י צער. וכמ"ש במדרש פ' לך לך, גימול אברהם, מל אברהם

אין כתיב כאן אלא נימול אברהם וכו', אלא הרגיש ונצטער כדי שיכפיל הקב"ה שכרו. נמצא שתחלת מצות מילה היה דוקא ע"י צער. ולכן ח"ו לחדש חדשות שלא נהגו בהם מעולם. ע"כ. ובמחכ"ת אין דבריו מחוורים כלל, שהיכן מצא שיש חיוב להצטער במילה, ואם הראשונים סברו וקבלו משום חביבות המצוה, וכמו שעשה אברהם אבינו, מהיכא תיתי לומר שהבא לעשות טצדקי למנוע ממנו צער המילה שנוכל לעכב בידו? וכל כה"ג על המחמיר להביא ראיה ברורה, והאמת יורה דרכו שאין הצער מעכב במילה, שכל שמעשה המילה נעשה כהלכה, מה לנו ולצערנו של זה. וכן ראיתי להרה"ג רי"ל צירלסון בשו"ת מערכי לב (חיו"ד סימן נג), שנשאל אודות ילד בן חמש שנים שלא נימול מחמת חולשתו, ואמו דורשת למולו ע"י הרדמת האבר בכדי שלא יחוש בכאב המילה, והאריך לפלפל שאין הכרח להסב צער לנימול, והעלה שמכיון שעמודי ההוראה וכל הפוסקים הבאים אחריהם שדרכם לפרש דבריהם, לא חיישי לפרט ענין יסודי כזה של הצרכת צער לנימול, ש"מ שאין מקום כלל להצריך צער במילה. וכיון ששורת הדין נוטה להיתר, לא יתכן לחייב לסבב לנימול צער כזה שאין לו כל יסוד בתורה. והגם שבכלל אין לנו להמציא תחבולה חדשה של הסרת ההרגשה ע"י סם הרדמה אצל הנימולים, מ"מ בנ"ד שהוא יוצא מגדר הרגיל אין להחמיר. עכ"ל. וכן עיקר לדינא. ותנא דמסייע ליה בגדולה מזו המהרש"ם הנ"ל שמתיר להרדים את הנימול בעת המילה. וכן ראיתי עוד להגאון בעל חלקת יואב בירחון אהל מועד (קונט' א סי' ז), שנשאל אם מותר למול איש גדול ע"י סם הרדמה, וכתב, דסם המיישן ומרדים הו"ל כשכרות, ומבואר בבית שמואל (סימן קכא) שהשליחות שנעשתה לפני שישתכר אינה מתבטלת לאחר מכן, כיון שאינו מחוסר מעשה, ול"ד לשוטה. ומצות מילה מתקיימת שפיר גם כשהנימול ישן. וממ"ש הרמב"ם והש"ע שהקטן יכול למול, אע"פ שאין שליחות לקטן, מוכח דלא בעינן שליחות במילה. וכ"מ מהא דדוד כשהיה במרחץ וזכר מהמילה נתייבבה דעתו. עכ"ל. והובא בס' פרדס יוסף ח"א (דף קה ע"א), וסייעו ממהר"ח אור זרוע הנ"ל. והוסיף, שמצא עוד בקובץ חדשים שיוצא לאור ע"י הגאב"ד דמאנקאטוב (חוברת ב סימן כא) שהאריך ג"כ בזה והעלה להקל למול ע"י סם של שינה. ע"כ. ומבואר דס"ל להתיר גם בהרדמה כללית, ולא רק בהרדמת האבר. וכן העלה בשו"ת כפי אהרן אשכנזי (סימן יט), ושכן מנהגם בעי"ת מונקאטש. ע"ש. וכעת אינו מצוי אצלי. וכן העלו שני רבנים חשובים בירחון המאסף (שנה יח אדר תרע"ג, ושנה יט תשרי תרע"ד). ע"ש. והן אמת דכל קבל דנא ראיתי בשו"ת הרב"ז (סימן קכה) שהעלה להחמיר, ונסתייע גם מד' המהר"א פוסק הנ"ל. ע"ש. אולם לפע"ד אין ראיותיו מכריעות, וכבר הוא עצמו העיר מכמה

מקומות (הג"ל) שישן לאו כמחוסר מעשה דמי, ורמז גם לד' הרשב"א שמועילה בכה"ג כוונת העושה. ע"ש. ובהערת בן המחבר ציין למ"ש בירחון המאסף להתיר. אשר על כן נלע"ד דלדינא שפיר דמי למול איש גדול שלא נימול בילדותו מאיוו סיבה, על ידי סם הרדמה, וכן גר הבא להתגייר מותר למולו על ידי סם הרדמה. [וכן עשינו מעשה פעה"ק ירושלים בהסכמת חברי בית הדין הרבני בשנת התשכ"ג. והוא ע"פ המבואר בס"ד.] הנלע"ד כתבתי. והיעב"א.